

15.09.2025 kontrolliakt nr 12.2-4/20
riigihanke teostamise kontrollimise kohta
Tallinna Strateegiakeskuses

Kontrollimise alus:	Rahandusministeeriumi 28.11.2024 kiri nr 12.2-4/27-1
Hankija nimi:	Tallinna Strateegiakeskus
Hankija registrikood:	75023817
Hankija õiguslik vorm:	kohaliku omavalitsuse asutus (linna ametiasutus)
Hankija esindusõiguslik isik:	Kairi Vaher, linnakantsler
Kontrolliperiood:	06.10.2022 - 09.05.2023

1. Kontrollimise eesmärk ja ulatus

- 1.1. Kontrollimisele kuulus Tallinna Strateegiakeskuse (edaspidi *hankija*) poolt raamlepingu sõlmimiseks avatud hankemenetlusena korraldatud riigihange „IT-vahendite ostmine Tallinna haridusasutustele“ (viitenumber 255786), mille esemeks oli muu hulgas tahvelarvutite (osa II), sülearvutite (osa IV) ja lauaarvutite-kuvarite (osa VI) ostmine (edaspidi *riigihange*).
- 1.2. Hankija alustas riigihangete registris (edaspidi *eRHR*) riigihanke alusandmete sisestamist 06.10.2022. Hankemenetlus algas 28.11.2022 hanketeate avaldamisega *eRHR*-is, pakkumuste esitamise tähtpäevaks oli 24.01.2023 ning 09.05.2022 sõlmiti riigihanke osades II, IV ja VI raamlepingud.
- 1.3. Kontrollimise eesmärgiks oli anda hinnang, kas hankija on riigihanke korraldamisel kehtestanud riigihanke alusdokumentides riigihangete seaduse (edaspidi *RHS*) § 77 lg 6¹ ja lg 7¹ ning 01.01.2022 jõustunud keskkonnaministri 29.06.2021 määruse nr 35 „Hankelepingu esemeks olevate toodete ja teenuste keskkonnahoidlikud kriteeriumid ja nende kohta riigihanke alusdokumentides kehtestavad tingimused“ (RT I, 02.07.2021, 13) (edaspidi *määrus nr 35*) alusel (minimaalselt kohustuslikke ja soovituslikke) keskkonnahoidlikke kriteeriume.
- 1.4. *RHS*-is ning määruses nr 35 sätestatud nõuetest kinnipidamist on kontrollitud *eRHR*-is avaldatud andmete alusel.
- 1.5. Järelevalvemenetluses kontrollitakse üksnes hankija tegevuse õiguspärasust (*RHS* § 203 lg 3). Seetõttu ei ole Rahandusministeerium järelevalvemenetluses kontrollinud hankija tegevuse otstarbekust ega hinnanud hankija otsuste ja toimingute tulemuslikkust.
- 1.6. Rahandusministeeriumil on õigus anda soovitusi ja juhiseid *RHS*-i paremaks järgimiseks ja rikkumiste ärahoidmiseks. Soovitused ja juhised võivad sisalduda järelevalvemenetlust lõpetavas dokumendis (*RHS* § 210), sh valimipõhises järelevalvemenetluses koostatavas kontrolliaktis (*RHS* § 205 lg 4 p 3).
- 1.7. Kontrolliakti projekt edastati hankijale tutvumiseks ja arvamuse avaldamiseks 28.08.2025. Rahandusministeerium märkis, et kui hankija ei esita kontrolliakti projektile vastuväiteid hiljemalt 05.09.2025, siis loetakse hankija projektiga tutvunuks, ilma, et hankija sooviks esitada täiendavaid selgitusi või vastuväiteid. Hankija ei ole kontrolliakti projektile vastuväiteid esitanud.

2. Kokkuvõtte järelevalvemenetluse tulemustest

- 2.1. Hankija oli riigihanke alusdokumentide koostamisel järginud määruse nr 35 lisa 3 p-des 1.1-1.4 sätestatud kohustuslikke keskkonnahoidlikke kriteeriume, kehtestades minimaalselt nõutavad keskkonnahoidlikud tingimused *eRHR*-is pakkumuse vastavustingimustena.
- 2.2. Määruse nr 35 lisa 3 p-des 2.1-2.7 soovituslikena sätestatud valikkriteeriume hankija pakkumuse vastavustingimustes ega hindamiskriteeriumidena ei rakendanud.
- 2.3. *eRHR*-is on vastava riigihanke osa (II, IV, VI) lisaandmete lehel tehtud märges keskkonnahoidlike aspektidega arvestamise kohta („Keskkonnahoidlikud aspektid: On“) ning *eRHR*-is on riigihanke nimetuse juurde lisatud keskkonnahoidliku riigihanke märgis.

3. Riigihanke alusdokumentides keskkonnahoidlike kriteeriumite kasutamise kontrollimine

3.1. Määruse kohaldumine riigihanke korraldamisele

RHS § 2 lg 2 kohaselt tuleb riigihangete planeerimisel ning korraldamisel arvestada muu hulgas keskkonnahoidlike lahendustega. Kui hankelepingu esemeks olevale asjale või teenusele on kehtestatud keskkonnahoidlikkuse kriteeriumid, siis vastavalt RHS § 77 lg-le 6¹ peavad riigihanke alusdokumendid (edaspidi *RHAD*) sisaldama tingimusi, mis arvestavad kogu kasutusiga hõlmavate energia- ja keskkonnamõjudega. Ajavahemikul 15.07.2020-31.05.2022 kehtinud redaktsioonis sätestas RHS § 77 lg 6¹, et kui hankelepingu esemeks olevale mööblile, puhastustootele ja -teenusele, kontori IT-seadmele või koopia- ja joonestuspaberile on kehtestatud keskkonnahoidlikud kriteeriumid, siis peab *RHAD* sisaldama tingimusi, mis arvestavad kogu kasutusiga hõlmavate energia- ja keskkonnamõjudega.

RHS § 77 lg-s 7¹ on alates 15.07.2020 ette nähtud volitusnorm valdkonna eest vastutavale ministrile kohustuslike keskkonnahoidlike kriteeriumide ja tingimuste kehtestamiseks määrusega. 01.01.2022 jõustus keskkonnaministri määrus nr 35, mille eesmärgiks on vähendada riigihankega ostetavate asjade ja tellitavate teenuste keskkonnamõju ning soodustada keskkonnahoidlike riigihangete korraldamist. Määrus nr 35 nimetab neli valdkonda, kus hankija peab *RHAD*-i lisama kohustuslikud keskkonnahoidlikud kriteeriumid. Samuti on määruses nr 35 sätestatud vabatahtlikud valikkriteeriumid, mida on hankijal soovitatav *RHAD*-i lisada, kuid mille lisamine ei ole hankijale kohustuslik. Määruses nr 35 nimetatud keskkonnahoidlikud tingimused kuuluvad olemuslikult erinevatesse *RHAD* osadesse: kvalifitseerimise tingimus, tehniline kirjeldus, vastavustingimus, hindamiskriteerium, lepingutingimus. Olenemata sellest, kas tegemist on tehnilise kirjelduse või lepingutingimusega, tuleks hankijal kehtestada keskkonnahoidlikud kriteeriumid *RHAD*-is pakkumuse vastavustingimustena. eRHR võimaldab hankijatele näidiseks sisestada pakkumuse vastavustingimused ning hindamise kriteeriumid. Nende kasutamisel lisandub hankele keskkonnahoidlikkust esile tõstev märkis – „roheline leheke“. Nii saab hankija keskkonnahoidlikke hankeid eRHR-ist otsida ja enda riigihankes eeskujuks võtta. Samuti on riigil vaja esitada keskkonnahoidlikest hangetest ülevaateid Euroopa Komisjonile, mis poleks võimalik, kui riigihankel ei ole roheline lehekese märget. Seega, kui hankija sätestab keskkonnahoidliku tingimuse lepingu projektis, peaks roheline lehekese märke saamiseks siiski kehtestama registris ka vastavustingimuse (nt kinnitus, et pakkuja täidab lepingus sätestatud nõude). Seetõttu on näidisklauslid sõnastatud just vastavustingimuseks (vt „Keskkonnahoidlikud nõuded mööblile, puhastustoodetele ja -teenustele, paberile ja kontori-IT seadmetele – määruse nr 35 rakendamise juhend hankijale“, lk 2).

Määruse nr 35 § 1 lg-st 1, lg 3 p-st 3, §-st 3 ja §-st 7 tulenevalt on avaliku sektori ja võrgustikusektori hankijad kohustatud kontori IT-seadmete, so paiksete arvutite (lauaarvutid, väikeserverid, tööjaamad), kuvaseadmete (arvutimonitorid) ning kaasaskantavate arvutite (sülearvutid, kaks ühes sülearvutid, tahvelarvutid, kaasaskantavad kõik ühes arvutid, mobiilsed kõhnklientarvutid), hankimisel kehtestama *RHAD*-is keskkonnahoidlikud kriteeriumid vastavalt määruse nr 35 lisas 3 „Kontori IT-seadmete keskkonnahoidlikud kriteeriumid“ sätestatule. Määrust nr 35 ei pea kohaldama nimetatud IT-seadmete hankimisel üksnes siis, kui asju ostetakse või teenuseid tellitakse Eesti Vabariigi välisesindustele või asjade ostmise ja teenuste tellimine on seotud riigi julgeolekuhuvide või riigisaladusega ning need viiakse läbi RHS §-s 169 sätestatud kaitse- ja julgeolekuvaldkonna riigihangetena.

Kontori IT-seadmed (CPV kood 30000000-9 – „Kontorimasinad ja arvutid, nende seadmed ja tarvikud“) on paiksed arvutid (lauaarvutid, väikeserverid, tööjaamad), kuvaseadmed (arvutimonitorid), kaasaskantavad arvutid (sülearvutid, kaks ühes sülearvutid, tahvelarvutid, kaasaskantavad kõik ühes arvutid, mobiilsed kõhnklientarvutid) (vt „Keskkonnahoidlikud nõuded mööblile, puhastustoodetele ja -teenustele, paberile ja kontori-IT seadmetele – määruse nr 35 rakendamise juhend hankijale“, lk 3).

Määrus nr 35 kohaldub hankemenetlustele (RHS § 77 lg-s 7¹ sätestatud määrusandlusvolitus sisaldub RHS-i 2. ptk-i sätetes), samuti lihthankemenetlustele (RHS § 125 lg 5) ning sotsiaalse ja eriteenuste erimenetlustele (RHS § 126 lg 7) (vt ka „Keskkonnahoidlikud nõuded mööblile, puhastustoodetele ja -teenustele, paberile ja kontori-IT seadmetele – määruse nr 35 rakendamise juhend hankijale“, lk 4).

Tallinna Strateegiakeskus, registrikood 75023817, on vastavalt Tallinna Linnavolikogu 10.12.2020 määrusega nr 25 kinnitatud põhimäärusele Tallinna linna ametiasutus, mille üheks ülesandeks paljudest teistest on kureerida linna tegevust riigihankevaldkonnas, korraldada linna keskseid riigihankesid ning teha järelevalvet linna hankekorra täitmise üle linna asutustes.

RHS § 42 lg 7¹ lubab kohaliku omavalitsuse üksusel nimetada keskse hankija kohaliku omavalitsuse piires ja määrata, millises ulatuses keskne hankija (teiste omavalitsusüksuse) hankijate eest riigihankesid korraldab, ning otsustada, et hankija ei korralda määratud ulatuses riigihankesid iseseisvalt ega teiste hankijatega ühiselt. RHS § 42 lg 7¹ ja Tallinna Linnavolikogu 05.10.2023 määruse nr 16 § 1 p-s 2 antud edasivolituse alusel kehtestatud Tallinna Linnavalitsuse 18.12.2023 määruse nr 34 „Tallinna hankekord“ § 4 lg-ga 1 on Tallinna Strateegiakeskus nimetatud Tallinna linna asutustele keskseks hankijaks. Hankekorras ettenähtu järgi korraldatakse riigihange keskselt juhul, kui Tallinna Strateegiakeskuse linna finantsteenistuse ostu- ja hankekeskus on analüüsinud asutuste sarnaseid hankevajadusi ja leidnud, et sarnaste riigihangete ühildamine on võimalik, põhjendatud ja otstarbekas. Linna asutused ostavad asju või tellivad teenuseid keskse riigihanke tulemusena sõlmitud raamlepingu alusel. Keskse riigihanke tulemusena sõlmib linna asutuste nimel raamlepingu linnakantsler. Linnakantsler võib sõlmida linna asutuste nimel ka keskse riigihangega seotud hankelepingu ja selle muudatused.

Eelnevast tulenevalt on Tallinna Strateegiakeskus käsitatav avaliku sektori hankijana RHS § 5 lg 2 p 2 tähenduses, kes on vastavalt RHS § 5 lg-le 1 kohustatud järgima riigihangete teostamisel ja määruses nr 35 nimetatud kontori IT-seadmete hankimisel (ostmisel, üürimisel, rentimisel või liisimisel), sh nimetatud seadmete hankimisel keskselt vastavalt RHS §-le 42, RHS-is sätestatud korda, sh täitma keskkonnahoidlikkuse kriteeriumidega seotud kohustusi.

28.11.2022 riigihangete registris (edaspidi ka: eRHR) avaldatud hanketeatega alustas Tallinna Strateegiakeskus (edaspidi ka: hankija) asjade riigihanketele ette nähtud rahvusvahelist piirmäära ületava eeldatava maksumusega raamlepingu sõlmimiseks avatud hankemenetlust „IT-vahendite ostmise Tallinna haridusasutustele“, viitenumber 255786. Hankija märkis hanketeates, et riigihange viiakse läbi IT-vahendite ostmiseks Tallinna haridusasutustele. Seega ei ole lepinguesemed seotud välisesinduste hankevajaduste rahuldamisega ega riigi julgeolekuhuvide või riigisaladusega. Tegu on kohaliku omavalitsuse üksuse keskse hankija riigihangega, mis oli jaotatud vastavalt lepingu esemeks olevatele IT-vahenditele kuude ossa: „Digitahvlid ja seinakinnitused“ (osa I); „Tahvelarvutid“ (osa II); „Dokumendikaamerad ja graafikalauad“ (osa III); „Sülearvutid ja laadimiskäbid“ (osa IV); „Konverentsi- ja veebikaamerad ning kõrvaklapid“ (osa V); „Lauaarvutid ja kuvarid“ (osa VI).

Järelikult pidi hankija riigihanke läbiviimisel, sh RHAD koostamisel, osades II, IV ja VI arvestama paiksete arvutite, kuvaseadmete ning kaasaskantavate arvutite kohta RHS § 77 lg-s 6¹ ja määruses nr 35 sätestatud nõuetega.

3.2. Keskkonnahoidlikud kriteeriumid ja nende kontroll

Määruse nr 35 § 3 sätestab, et hankija peab kehtestama §-s 1 nimetatud nelja tooterühma ja teenuse, sh kontori IT-seadmete (vt § 1 lg 3 p 3), hankimisel RHAD-is käesoleva määruse lisades sätestatud keskkonnahoidlikud kriteeriumid. Hankijal on õigus lisada täiendavalt valikkriteeriumeid või kriteeriume ise sõnastada.

Täpsemad nõuded kontori IT-seadmete keskkonnahoidlikele kriteeriumidele sisalduvad määruse nr 35 lisas 3, mille alusel jagunevad kriteeriumid hankija jaoks RHAD-is kasutamiseks kohustuslikeks ning soovituslikeks valikkriteeriumideks.

Määruse nr 35 lisa 3 p-des 1.1-1.4 ette nähtud kohustuslikud keskkonnahoidlikud kriteeriumid, mis tuleks näha ette pakkumuse vastavustingimusena: (i) vähemalt 2-aastane tasuta garantii; (ii) REACH määruses nimetatud kandidaatainete deklareerimine; (iii) korduskasutuse ja ringlussevõtu teenuse pakkumine; (iv) korduskasutuse ja ringlussevõtu teenuse kirjeldamine (vt ülevaatlikult „Keskkonnahoidlikud nõuded kontori IT seadmetele“, teabeleht, koostanud E. Fels, PWC, 2023 oktoober).

Määruse nr 35 lisa 3 p-des 2.1-2.7 nimetatud soovituslikud keskkonnahoidlikud valikkriteeriumid, mille hankija võib näha ette vastavustingimusena või hindamiskriteeriumina: (i) seadme osade asendatavus; (ii) akude lahti ühendatavus (akud ei tohi olla kaasaskantavate toodete külge liimitud ega joodetud); (iii) plastosade tähistatus ISO märgisega; (iv) plastifikaatorite puudumine seadme kaablites; (v) vähemalt 3-aastane varuosade saadavus (vi) metalldetailide eemaldatavus plastosadest (või nende puudumine); (vii) värvid ja pinnakatted ei tohi oluliselt kahjustada neist komponentidest ringlussevõtul valmistatava plastmaterjali tugevust (vt koos eesmärgi selgitusega „Keskkonnahoidlikud nõuded kontori IT seadmetele“, teabeleht, koostanud E. Fels, PWC, 2023 oktoober).

3.2.1. Kohustuslikud keskkonnahoidlikud kriteeriumid

Hankija on kehtestanud määruse nr 35 lisa 3 p-des 1.1-1.4 nimetatud kohustuslikud keskkonnahoidlikud kriteeriumid RHAD-is, riigihanke osades II, III ja IV, pakkumuse vastavustingimustena: 1) Kontori IT-seadmed. Toote garantii ja varuosad; 2) Kontori IT-seadmed. REACH kandidaatained; 3) Kontori IT-seadmed. Teenuse kirjeldus (korduskasutuse ja ringlussevõtu teenuse kirjeldus); 4) Kontori IT-seadmed. Korduskasutuse ja ringlussevõtu teenus (TVO) (vt lähemalt eRHR vastavustingimused – keskkonnahoidlikud tingimused, osad II, III ja IV).

3.2.2. Vabatahtlikud keskkonnahoidlikud kriteeriumid

Hankija ei ole kehtestanud määruse nr 35 lisa 3 p-des 2.1-2.7 nimetatud soovituslikke keskkonnahoidlikke kriteeriumeid RHAD-is, sh pakkumuse vastavustingimustena ega hindamiskriteeriumidena.

4. Tähelepanekud ja soovitused

Soovitame hankijal kaaluda, kas kontori IT-seadmete riigihangetes oleks võimalik rakendada ka soovituslikke keskkonnahoidlikke kriteeriume. Keskkonnahoidlike kriteeriumide näidisklauslitega, koolitusmaterjalidega ja muu asjakohase oskusteabega tutvumiseks soovitame hankijal külastada Kliimaministeeriumi veebilehel asuvat keskkonnahoidlike riigihangete rubriiki.

5. Järeldused

- 5.1. Hankija on riigihanke ettevalmistamisel ja läbiviimisel arvestanud määrusest nr 35 tulenevate kohustuslike keskkonnahoidlike kriteeriumidega.
- 5.2. Hankepraktika hea taseme hoidmiseks ja edasiarendamiseks on hankija asutuses riigihangete korraldamisega tegelevatel isikutel kasulik perioodiliselt tutvuda nii Rahandusministeeriumi kui ka Kliimaministeeriumi veebilehel avaldatud (keskkonnahoidlike) riigihanke juhendite, analüüsidega ja vastustega korduma kippuvatele küsimustele ning osaleda riigihangete alastel koolitustel.
- 5.3. eRHR-i puudutavates küsimustes abistab hankijat Riigi Tugiteenuste Keskuse koosseisus tegutsev registri kasutajatugi (tel. 611 3693, E-R kell 9:00–12:00; 13:00–15:00; e-post register@riigihanked.riik.ee).

(allkirjastatud digitaalselt)

Estella Põllu
riigihangete valdkonna juht
riigi osaluspoliitika ja riigihangete osakond

Järelevalvetoiminguid teostanud ametnik:

Mihhail Antonov

jurist

riigi osaluspoliitika ja riigihangete osakond